

Európa szimfónia

Júniusban Enikő és Gheorghe is jelen vannak Andrásék vizsgakoncertjén a Zeneakadémián. Egy Bach-partitát játszik, Schubert G-dúr vonósnégyesét és Beethoven hegedűversenyét, mindet nagy virtuozitással, ahogy az évfolyamtársak tapsa és kollegiális bravózása is jelzi a koncert végén.

A siker láttán és a rektor ünnepélyes szavai hallatán, aki a szülőknek külön gratulál, és nagy karriert jósol fiuknak, Gheorghe is büszke Andrásra. Férfiasan lapogatja a vállát, majd Enikő kezét szorongatja.

Ahogy apja öregszik, napról napra aggodalmaskodóbbá válik. András nem akarja már meggyőzni semmiről, nem akar küzdeni, de Gheorghe sem Enikővel, sem vele nem mer őszinte lenni, és ha politikáról esik szó, inkább elmenekül a beszélgetés elől. A vizsgakoncertet követő családi vacsora után is leveti ünneplőruháját, kantáros munkanadrágot vesz, és mintha halaszthatatlan dolga lenne, hátramegy a fészkerhez.

András a Transilvania Állami Filharmóniától kap ajánlatot az épp megüresedett koncertmesteri posztra. A főiskola rektorának ajánlása sokat nyom a latban, és András néhány irigyre is szert tesz, amiért pályakezdőként elsőhegedűsnek szerződtek.

Első fizetéséből lakást bérel, felmondja albérletét. A város észak-nyugati részén nemrég épült Grigorescu lakótelepre költözik, amit anyja csak Dónát negyedként emleget, ahol lerombolták a családi házakat. Gheorghe és Enikő nem értik, miért folytatja az újságkihordást, miért van szüksége másodállásra, ha egyszer telne a jövedelméből a lakásra, megélhetésre, de András azt mondja, félre akar tenni.

A kolozsvári filharmonikusok elsőhegedűse mint újságkihordó, korholja egy ebédnél alig leplezett büszkeséggel Enikő. Ha szüksége van valamire, tudja, hogy számíthat a segítségükre. Nem kéne ilyen munkát végeznie.

Kínos lenne, próbál viccelni vele Gheorghe, ha az esti koncertlátogatók kora reggel a postaládájuknál futnának össze vele.

Nemcsak a pénz kell, hanem a sport is, vonja meg a vállát a fiú. Szüksége van rá, hogy mozogjon, és valami mást is csináljon, mint a zene. Kicsi az alvásigénye, tudják.

András pályája jól indul. Felfigyelnek magabiztos hangszerkezelésére, virtuóz technikájára. Remek kritikákat kap, és a cinikus öreg szakmabeliek is elismerik, ami végül meggyőzi, hogy nem az apja miatt írnak róla szépeket. Született tehetségnek nevezik, koncertjeik zsinórban sikeresek, húzza magával a zenekart, mégis mindig többre vágyik, és ennek otthon is hangot ad. Elégedetlen a lehető-

ségeivel, a körülményeivel, a szabadság korlátaival, az utazási tilalommal, a propagandasajttal, a bornírt ideológiai szövegekkel.

Az ő képességeivel bármelyik nyugati zenekarban, bármelyik koncertközönség előtt megállná a helyét, de még csak esélye sincs, hogy kipróbálhassa magát. Olyan ez, dühöng, mintha egy sportoló sose juthatna el világválogányokra.

Gheorghe és Enikő csitítják. Tudják, hogy Maia után is vágyik, hogy nem volt a lány óta komoly kapcsolata, de már nem hozzák szóba. Azt remélik, előbb-utóbb mégiscsak megvigasztalódik mással.

Gheorghén érezni, hogy belefáradt a vitáikba, nyugalmat akar. Büszke András gyors sikereire, de ha a fiú meglátogatja őket, és nekiáll politizálni, egy idő után kimegy a konyhába vagy a kertbe, ahol zöldséget termeszt, és nemrég beszerzett nyulait tartja. Enikő örül a hobbijának, mert úgy látja, a kerttel és a selymes szőrű jószágokkal való foglalatosság enyhít férje komorságán és érdességén, még ha azzal jár is, hogy szabadidejében kizárólag csak az újonnan ültetett répával, a paprika- és paradicsomtövekkel, a kerítésre futtatott tarkababbal meg a nyulival foglalatkozik. Azokat babusgatja, simogatja, csak róluk beszél.

Aggódik, mondja egyszer fiának, nem szűkül-e be apja gondolkodása. András zavarba jön, mintha intim titkot tudott volna meg, és a vállát vonogatja, mert ugyan mit tehetne öregedő és hóbortos apjával.

Enikő a fia magánélete is aggasztja. Kolozsvár nem világváros, visszajutnak hozzá a hírek, különösen amióta András ismert személyiség, akit a helyi lapok is felfedeztek. Enikő gyanakszik, hogy Maia távozása mélyebb sebet ejtett rajta, mint azt hajlandó bevallani, és hogy lelke mélyén nem is akarja, hogy bárki betöltse a lány helyét. Fiát azonban szemérmesnek ismeri, sose kötötte az orrukra nőügyeit. Maia jelentőségéről is csak utóbb szereztek tudomást, amikor már elment. András épphogy bemutatta nekik, bár sejtették, hogy komoly a kapcsolat. Azokban a hónapokban sokkal feldobottabbnak, kiegyensúlyozottabbnak tűnt, mint máskor.

Miközben magánéletéről nem beszél, arról beszámol, hogy független, kétnyelvű helyi lapot szeretne indítani fiatal kolozsvári értelmiségiekkel, magyarokkal és románokkal. Úgy tervezik, hogy szabályos kérelmükkel próbára tetszik a hatóságokat.

Gheorghe csak a fejét csóválja.

Ismeri a pártbizottság és a tanács gondolkodásmódját. Egy ilyen ügy sokkal magasabb szinten dől el. Nem fogják engedélyezni a lapot. Kontrollálni akarják, és sajnos olykor manipulálni a magyarokhoz való viszonyt.

Enikő aggódva néz a két férfira, mikor robban köztük megint a feszültség. Ha a politika szóba kerül, András nem tudja magába fojtani sarkos véleményét. Gheorghe azonban ezúttal nem kioktatni akarja. Az utóbbi időben a magyarok szempontjait is méltányolja, és ezt András is érzi. Velük örül a közigazgatási reformnak, hogy Kovászna megye létrehozásával a régi Háromszék megye területén Sepsiszentgyörgy központtal új egység jön létre, és a székelység egy megyében maradhat.

András túlzónak tartja apja balsejtelmeit, aki szerint a magyarok felé tett gesztusok mögött erősödik a román nacionalista politika is.

Honnan veszi, kérdi gyanakodva. Apja ritkán szokta bírálni a pártvezetést.

Felejtse el, bizonytalanodik el Gheorghe, és legyint. Lehet, hogy már rémeket lát.

András egy májusi napon, próba után az utcáról telefonál haza. Kora délután van, betűz a nap, párás, tapadós a meleg a fülkében.

Vasárnap nem tud hazamenni ebédelni, majd a következő hétvégén találkoznak.

Enikő sajnálkozik, majd humorizálni próbál.

Csak nem koncertet ad vasárnap délben is. Vagy talán újságot kell kihordania.

Nem, darálja András sietve. Új darabot tanulnak be, készülnie kell, és közben szombaton és vasárnap este koncertjük is van.

Gheorghe is beleszól a telefonba.

Hogy fogja hosszú távon bírni ezt a tempót. Este játszik, hajnalban kel az újságok miatt, napközben meg próbál. Nem sok-e ez egy kicsit.

Aggódnak érte, kontrázzik Enikő. Még valami baja lesz.

Nyugodjanak meg, feleli András. Régebben azon aggódtak, hogy nem lesz munkája, most meg azon, hogy túl sok a munkája. Mondjanak valamit, amin nem aggódnak.

Hallotta, hogy a bukaresti zenekar Nyugat-Berlinben adott koncertet, veszi át apja a telefont. Mit szól hozzá.

Hallatszík a hangján, hogy komoly eredménynek tartja a bukarestiek vendégszereplését, aztán mintha elbizonytalanodna, jól tette-e, hogy megemlítette. András provokációnak érzi, amit mond, és egy pillanat alatt fejébe szökik a vér.

Olvasta. De jobban érdekelné, hogy ő mikor juthat el Németországba.

Gheorghe elhallgat. Elege van a fia tüskességéből. Túlérzékeny. Indulatos. Nem lehet vele beszélni. Sosem tudja az ember, mikor mond rosszat, mire ugrik.

Amikor a következő héten híre megy, hogy a belvárosban ismét röpcédulákat helyeztek el a postaládákban, Gheorghe anélkül, hogy Enikőnek megmondaná, hová megy, egyik este megvárja Andrást a koncert után a Filharmóniával szemben, a Lucian Blaga téren, amit Enikő Szent György térnek nevez.

A fiú a sötétben meglepetten veszi észre apját az utca túloldalán. Elköszön a többiektől, és átmegy hozzá.

Valami baj van-e, kérdi, mire Gheorghe karon fogja, jöjjön vele.

A Clinicilor utcában parkoló új, piros Daciájához kíséri, útközben nem szól hozzá. András tudja, hogy büszke a kocsira, néhány hetes, az első szériából való. Pár hete már elvitte egy próbaútra, hogy kedvet csináljon neki a vezetéshez, de most nyilván nem emiatt jött elé.

Megállnak az autónál, de Gheorghe itt sem mond semmit, csak kéri, hogy üljön be.

Mi ilyen sürgős, mondja már, kérdi türelmetlenül, amikor magukra csukják az ajtót.

Valamit kérdeznie kell, fordul hozzá az apja komoran. Az ő érdekében. Ígérje meg, hogy őszintén válaszol rá.

Persze, kérdezzen.

Mondja meg, benne volt-e a röpcédulázásban. Ezért kellett-e a postási munkát megtartania.

András cinikusan visszakérdez.

Hogyha köze volt hozzá, akkor feljelenti?

Gheorghe pofon üti Andrást, aki a döbbenettől nem jut szóhoz. A sokktól né-

hány másodpercig némán néz rá, majd kilöki a kocsiját, és apja hiába kiált utána, elrohan.

Gheorghe is kiszáll, András után indulna, de a fiú eltűnik. Gheorghe reméli, hogy hazamegy. A városszéli modern lakótelepre hajt, ahol András lakást bérel. Leparkol a háza előtt, és amikor András leszáll a buszról, és elindul hazafelé, a kopár blokkházak közötti kis parkban elébe toppan a sötétben.

Hagyja békén, ne leleskedjen utána, szól rá durván András. Menjen és jelentse fel, ha akarja.

Gheorghe mély lélegzetet vesz. Nem akarja elveszíteni a türelmét.

Bocsánatot kér, hogy indulatba jött.

Hogy képzeli, hogy megüti.

Még egyszer elnézést, emeli fel apja a két kezét. Fojtott hangon, halkán beszél. Értse meg, a saját érdekében próbálja megfékezni, mert veszélyezteti a szabadságát és a biztonságát, ahogy az övékét is. Fogalma sincs, milyen következményekkel járhat, ha lebukik.

Házkutatást is akar-e talán tartani nála. András gúnyosan, keserűen mosolyog.

Gheorghe érzi, hogy nem boldogul másként a fiúval, csak ha nyíltan fogalmaz. Körülnéz, nincs senki a parkban.

Mit gondol, őt nem zavarja a Ceaușescu körül kialakuló személyi kultusz.

Akkor miért nem tesz ő is valamit.

Apja nem felel azonnal. Látni, hogy küzd az indulataival.

Semmi mást nem akar, mondja magyarázkodva, mint megelőzni, hogy András bajba kerüljön, derékba törjék a karrierjét, és nekik is kellemetlenkedjenek. Mert képesek rá.

Körülnéz, felindultan suttog.

Akár megállítanak egy inzulinzállítmányt is, ahogy a napokban tették. Berendelik a pártbizottságra a patikusokat, listát adnak a kezükbe, hogy név szerint kinek kell visszautasítaniuk a receptjét. Itt tartanak.

András meglepetten hallgat. Apja sosem mondott még ilyesmit.

Nem tud általában tenni a rendszer ellen, de legalább Andrást meg akarja védeni. Egyetlen gyerekük, magyarázza Gheorghe, fontos nekik, hogy vigyázzon magára. Legalább az anyjára tekintettel lehetne. Belehalna, ha történne vele valami.

András gyűlöli az érzelmi zsarolást, mégis megsajnálja az apját, látja rajta az aggodalmat.

Mi történhet, kérdi. Lecsukják pár száz röpcéduláért? Kirúgják a zenekarból? Vagy arra gondol netán, hogy elütheti egy autó?

Hetyke a hangja, de apja baljós előérzete rá is átragad.

Ha előre tudnák, hogy mi történhet, nem lenne olyan félelmetes, mondja Gheorghe megtörten.

Segítsen neki útleveélhez jutni, bukik ki Andrásból.

Hová akar menni.

Németországba. Maiát meglátogatni. Mert ő egyelőre nem jöhet.

Még mindig nem tett-e le róla.

Tud-e neki útlevelet szerezni, vagy sem.

Ha kap útlevelet, abba hagyja-e ezt az örültséget végre, kérdi Gheorghe. Lemond-e a kurva röpcédulázásról, ami úgyse változtat semmin.

András az apjára néz, azután néhány másodpercnyi tűnődés után megtörten, némán bólint.

Jól van, teszi vállára a kezét Gheorghe. Nem ígér semmit, mert nem ígérhet, de megpróbálja. Mindenesetre legyen türelemmel, az ilyesmi nem megy egyik napról a másikra.

András a kolozsvári főpostáról hívja Németországot. El akarja újságotolni Maiának, hogy talán nyugati útlevelhez jut, miközben érzi, hogy nem kellene elkiabálni, inkább ki kellene várni, amíg biztossá válik a dolog.

Levélben tisztázták már pesti vitájukat, kölcsönösen elnézést kértek, mindketten felindultak, türelmetlenek voltak, bár a lány újra szóvá tette, hogy lassan ki kell találniuk valamit, mert a távkapcsolatba mindketten belebolondulnak. András ezért úgy dönt, inkább elmondja, hogy felcsillant valami remény, apja segítséget ígért, de a lány nem veszi fel a telefont a második kísérletre sem.

Kopogtatnak a füle ajtaján. Át kell adnia a soron következőnek, mert többen is várakoznak. Megint hosszú percekig kell szobroznia, amíg sorra kerül.

Amikor újra próbálkozhat, megint nem válaszol senki a hívásra, pedig kora este otthon szoktak lenni. Máskor levélben is egyeztetik a telefonok időpontjait, de két hete nem kapott hírt Maiáról, egy levele visszajött, és Andrásnak most nincs türelme várni, míg üzenet érkezik.

Dühösen csapja le a kagylót. A fürkéből az egyik ablakhoz megy, ott is sorban áll. Amikor ő következik, szemrehányóan szólal meg.

Levelet vár Németországból, de nem jött meg. Hol kell érdeklődnie vagy panaszt tennie.

Azt csak a feladó reklamálhatja meg, felel a postatisztviselő. Ott, ahonnan küldte.

Miért, kérdi gúnyosan András, itt Romániában talán nem kallódhatott el a levél. Biztos-e benne, hogy itt nem kerülhetett illetéktelen kezekbe.

Nem érti a kérdését, felel a postatisztviselő rezzenéstelen arccal, de mesterkelt hanglejtéséből érezni, hogy nagyon is érti a célzást.

És ezzel mihez tud kezdeni.

András elővesz egy levelet zakója belső zsebéből, amin a cím át van húzva, és a *Címzett ismeretlen, vissza a feladónak* pecsét szerepel rajta.

Ez az ő saját levele, amit nem tudtak kézbesíteni.

A postatisztviselő látja a címzett nevét.

Talán másnak próbáljon írni, humorizál, hogy oldja a feszültséget, nyegle válasza azonban feldühíti Andrászt.

Benyúl az ablakon, megragadja a postás lazára kötött nyakkendőjét, és meg-rántja.

A postás döbenten hasal az íróasztalán, riadt tekintettel néz körbe segítségért.

A sorban állók közül senki sem szól Andrásra. Mindenki meglepett csendben, kíváncsian figyel az eseményeket. Nem félelemmel, inkább feszült várakozással, hogy mi lesz, mi lehet ebből, amit más eddig nem mert megtenni.

András a postás vörösödő fejét és kigúvadó szemét látva észbe kap, elengedi, elnézést kér, és kiset a hivatalból.